

Д.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Чернега І.І.

Уманський національний університет садівництва, Україна

Студент факультету економіки і підприємництва Савелюк П. П.

Уманський національний університет садівництва, Україна

Студентка факультету економіки і підприємництва Зайчук Д. І.

Уманський національний університет садівництва, Україна

Безробіття та основні причини його виникнення

Безробіття на сьогодні є чи не найважливішою проблемою в Україні, воно набуло масового характеру і становить реальну загрозу для державного та суспільного добробуту. Безробіття зменшує кількість платників податків, призводить до виникнення додаткових витрат на підтримку безробітних, зумовлює скорочення купівельної спроможності населення, а тому є негативним соціально-економічним явищем.

Виникнення безробіття призводить до негативних наслідків: посилення соціальної напруги; зростання кількості психічних захворювань; посилення соціальної диференціації; загострення криміногенної ситуації; падіння трудової активності; скорочення податкових надходжень; зменшення ВВП; падіння життєвого рівня населення; зростання витрат на допомогу безробітним [1].

Проблеми безробіття в Україні розглядало багато вчених у своїх працях, до них можна віднести С. Бандуру, В. Близнюка, Д. Богиню, І. Бондара, В. Галицького, І. Гнибіденка, І. Моціна, Л. Шияна, Ю. Маршавіна, Л. Єневича, М. Міропольську, М. Папієва та багато інших. Проте варто зазначити, що дослідження безробіття в Україні та виявлення основних причин його виникнення потребує подальшого вивчення.

Метою даної роботи є дослідження безробіття в Україні та виявлення основних причин його виникнення.

Безробіття має вплив на всю суспільну систему та є відчутним у масштабах всього народного господарства, тому на сьогодні безробіття є важливою макроекономічною проблемою. Безробіття характеризує втрати ресурсів для виробництва товарів, які сповільнюють економічне зростання. Від масштабів безробіття залежать основні мікро та макроекономічні показники, до яких відносимо рівень витрат, прибутки, рентабельність; рівень реального обсягу ВВП, інфляція, розмір податкових надходжень у бюджет, рівень і якість життя населення. Важливою вимогою часу стає дослідження безробіття, з одного боку, як соціально-економічної системи, що відтворює себе, а з другого – як елемента, що відтворюється розвитком економіки і впливає на ефективність діяльності підприємств [2].

Безробіття є невід’ємною складовою ринкової економіки, одним з негативних наслідків самої природи ринку, результатом дії його головного закону - попиту і пропозиції.

Безробіття зумовлено процесом соціально-економічного розвитку держави і суспільства. Воно є невід’ємним елементом розвитку виробництва. В певному сенсі можна сказати, що безробіття – це макроекономічне явище, що визначає темпи і рівень економічного розвитку країни.

Безробіття – це соціально-економічне явище, коли частина економічно активного населення не може знайти застосування своїй робочій силі, таким чином, зумовлює скорочення купівельної спроможності населення країни, зменшує кількість платників податків та призводить до виникнення додаткових витрат на підтримку безробітних. Рівень безробіття вважається одним із показників соціальних процесів, стабільності й упевненості у майбутньому країни [3].

Згідно ЗУ «Про зайнятість населення», безробітними вважають працездатних громадян працездатного віку, які через незалежні від них причини не мають заробітку і трудового доходу, зареєстровані у Державній службі зайнятості населення як особи, що шукають роботу. Вони спроможні і готові працювати, але не отримують від служби зайнятості належної роботи,

тобто роботи, яка відповідає їх професійній підготовці, стажу, досвіду та ін. Безробітними не вважаються люди, які двічі відмовились від запропонованої роботи та особи, які отримують пенсію [2].

Виділяють такі основні причини виникнення безробіття в країні: міграція робочої сили; обмеження кількості робочих місць; структурні зрушення в економіці; нерегулярна або взагалі відсутня виплата заробітної плати; спад в економіці країни і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу; важкі умови праці та інші [3].

Саме безробіття є головною причиною міграції робочої сили в Україні. На сьогоднішній день, на жаль, наша держава відома у світі як джерело постачання дешевої робочої сили. Але трудову міграцію українців скоріше можна назвати вимушеною, що є характерним для перехідного типу економіки.

Крім вище згаданих причин безробіття, слід виділити збільшення соціального напруження; посилення соціальної диференціації; виникнення випадків кримінального характеру; зниження трудової активності; зменшення ВВП.

Попри всі негативні причини, безробіття має й позитивні свої сторони, до яких можна віднести збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи; стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці; підвищення соціальної цінності робочого місця; можливість для безробітного використати перерву в зайнятості для перенавчання, підвищення рівня освіти.

Для українського суспільства проблема безробіття продовжує залишатися гострою. Вагомий внесок до формування безробіття в Україні здійснює прихована його форма, тобто небажання чи неможливість значної частини безробітних осіб працездатного віку реєструватися в службах зайнятості. Саме тому офіційні показники Державної служби зайнятості населення є дещо умовними [4].

На наш погляд, держава повинна вжити певних заходів для зменшення безробіття, а саме: вдосконалення нормативної бази до міжнародних норм і стандартів; створення нових робочих місць у галузі малого та середнього

бізнесу, оскільки він сприяє відродженню традиційних ремесел, народної промисловості, ремесла, розвитку туризму в Україні; розвиток сільського господарства через вдосконалення системи продажів; перепідготовка безробітних, залучення їх до громадських робіт.

Пріоритетом для зменшення рівня безробіття в країні має бути здійснення збалансованої економічної політики, спрямованої на зменшення бідності та безробіття, збільшення частки заробітної плати у структурі реальних доходів, забезпечення стабільного розвитку національної економіки.

Поєднання цих заходів надасть можливість аналізувати реалізацію регіональних програм, проводити міжрегіональне порівняння, розраховувати витрати Фонду зайнятості для конкретних напрямків державної політики зайнятості.

Отже, проблема безробіття є досить актуальною на сьогоднішній день і потребує негайного вирішення шляхом розробки та реалізації практичних рекомендацій для реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня.

Література:

1. Супрунова І.В. Державне регулювання безробіття та міграційних процесів (наприкладі Житомирської області) / І.В. Супрунова, Н.В. Малинівська, С.О. Гвоздь // Економіка, управління та адміністрування. – № 3 (89) 2019. – С 201-209.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / О.А. Грішнова. – 5-те вид., оновл. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
3. Харчук С. А. Безробіття як одне з глобальних проблем світу та напрями його подолання / С. А. Харчук, І. С. Пенькна // Економіка та держава № 7/2016. – С. 71-76.
4. Проблеми безробіття України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eaprk.org.ua/>